

LÄSGUIDE TILL

Astrid Lindgren Memorial Award

KULTURRÅDET

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne
Kulturrådet | Box 27215 | 102 53 Stockholm
Besöksadress: Borgvägen 1-5, Stockholm
Tel: 08 519 264 00 | litteraturpris@alma.se | www.alma.se

LÄSA! BOKSAMTALA! GÖRA!

Vad roligt att du vill läsa *En fe på badhuset* av Baek Heena! Här kommer tips och inspiration till samtal, lek och skapande med barn hemma, på förskolan, fritidshemmet eller i skolan. Baek Heena vill att hennes böcker ska vara upplyftande för läsaren och underhållande. Så läs och njut, låt *En fe på badhuset* sätta fart på fantasin!

VEM ÄR BILDERBOKSSKAPAREN BAEK HEENA?

Baek Heena är född 1971 i Seoul. Innan hon debuterade som bilderboksskapare 2004 med boken *Molnbullar* (Gu-reum-bbang) arbetade hon inom reklam och animationsfilm. Sedan debuten har Baek Heena gett ut ett dussintal böcker, är populär i hela Asien och har belönats med flera priser, såväl i hemlandet Sydkorea som internationellt. Hon fick Astrid Lindgren Memorial Award våren 2020. ”Jag blev så lycklig, jag kunde inte tro det var sant! Det var som att få ett telefonsamtal från Gud.” sa hon efteråt.

Baek Heena är känd för sitt originella visuella uttryck och hennes berättelser kommer till i en tidskrävande och kompromisslös process. Hon skapar miniatyrvärldar – tecknar, målar, fotograferar, syr, bakar, klipper, klistrar och snickrar fram miljöer, föremål och dockor. De flerdimensionella collagen förstärks med belysning innan varje scen/bild fotograferas. Ett långsamt hantverk, inspirerat av animationsteknik (*stop motion*), som ger hennes bilderböcker ett säreget sceniskt och filmiskt uttryck.

Foto: Bear Books.

Baek Heenas berättelser har teman som ensamhet, möten, samspel och relationer, och genomsyras av värme och humor. Precis som i barns lek flätas realism och magi samman. Ett genomgående motiv är hur leken och fantasin kan få vardagen att upplevas som förtrollad.

På svenska finns *Molnbullar* (2019), *Magiska godiskulor* (2020) och *En fé på badhuset* (2020), samtliga utgivna av Bokförlaget Trasten. På www.alma.se finns läsguider till alla tre böckerna.

Läsguiden är skapad av Agneta Edwards, litteraturpedagog, föreläsare och författare samt ledamot i ALMA-juryn 2002–2011.

Om En fe på badhuset

En fe på badhuset tar oss med till en plats som har stor betydelse i koreansk kultur – badhuset. Precis som i Japan är badandet omgivet av ritualer, man tvagar (tvättar) sig sittande på en liten pall, och det finns många olika slags bassänger. Miljöerna i *En fe på badhuset* är fotograferade i ett verkligt badhus, där Baek Heena skapat scen för scen med sina lerfigurer.

Boken handlar om en dag när Dukji och hennes mamma går till badhuset, som heter ”Ha ett långt och gott liv” och är ”mycket, mycket gammalt”. Just den här dagen inträffar något oväntat, Dukji träffar en gammal gumma som säger att hon är en fe. Hon berättar en saga för Dukji och de leker roliga lekar i bassängen.

Besöket avslutas med att mamma skrubbar Dukji i varmvattenbassängen, efteråt väntar belöningen: en god yoghurt! Det tycker Dukji är nästan det bästa med att gå till badhuset. Idag ger hon sin yoghurt till den gamla gumman.

På kvällen blir Dukji sjuk. Vem dyker då upp om inte den gamla gumman! Som tack för yoghurten gör hon Dukji frisk – kanske var gumman verkligen en magisk fe?

Baek Heena utgår gärna från traditionell litteratur som i hennes bilderböcker ges nya tolkningar och perspektiv. *En fe på badhuset* är inspirerad av en koreansk folksaga om en fe som förlorar sin magiska klädsel och därigenom flygförmågan. Eftersom hon då är naken blir ett badhus en lämplig tillflykt. Baek Heenas gestaltning av de badande, inte minst av den rynkiga, rundlagda gumman, är sinnlig och naturlig - en välkommen kroppspositivism! Den härliga scenen där fen forsar fram under vattnet med Dukji på ryggen utstrålar stark livskänsla.

En fe i badhuset knyter också an till ett sedelärande budskap som är vanligt förekommande i många kulturers sagotradition: det lönar sig att vara artig, snäll och generös. Och precis som i en äkta saga utan att berättelsen upplevs det minsta som uppfostrande. Bokens koreanska originaltitel är *Jang-su-taang seon-nyeo-nim* och den gavs ut 2012. Läsarålder: från fyra år (ungefär Dukjis ålder) och uppåt.

Före läsningen

Titta gärna tillsammans på omslaget först. Då aktiveras fantasin, barnet/gruppen får möjlighet att fokusera på boken innan läsningen, och ni skapar förförståelse tillsammans. På bokpärmarnas insida (*tapetsidorna* kallas det på fackspråk) kan det också finnas ledtrådar till berättelsen. Med just *En fe i badhuset* blir det mer spännande om ni kikar på omslag och tapetsidor *innan* du visar/ni läser titeln på boken, eftersom den avslöjar vad som händer och var.

Ett annat alternativ att starta förförståelsesamtalen är att slå upp den andra bilden i boken, där mamman och flickan är på väg ... ja, vart då? Vad har mamman i korgen? Vad bär flickan på?

Tips på frågor att samtala kring:

- Vad ser du på bilden/bilderna?
- Vilka kan personerna vara? Vad gör de? Tror du att det finns fler personer med sen i boken?
- Var befinner de sig? Är det en plats du känner igen?
- Vilken känsla ger bilden dig?
- Vad tror du att boken kan tänkas handla om? Tror du att det är en rolig bok, eller spännande? Känns det mest som att det skulle vara en saga eller en vardagsberättelse?

Under läsningen

Bilderböcker är så underbart intrikat uppbyggda med text och bild i samspel, vilket innebär att bilderboksläsning är (minst) lika mycket att läsa bild som att läsa text. Att ha ”tyst” högläsning vid första mötet med en bilderbok kan vara en utmaning, särskilt med så anslående bilder som Baek Heenas. Då vill man gärna kommentera! Eftersom bilderna är barnens primära ingång till boken, varför inte starta läsningen med fokus på dom?

BILDPROMENAD

En variant är att inleda med en *bildpromenad*, det vill säga att utforska berättelsen enbart genom bilderna. Prata om vad ni ser, uppslag för uppslag. Barn och vuxna lägger ofta märke till olika saker, barn fastnar till exempel gärna för detaljer. Det ger gemensamma referensramar. Barnen har också lättare att fokusera på att lyssna nästa gång ni läser boken, inte minst eftersom många av bilderna i *En fe på badhuset* är väldigt roliga.

Tips: Notera de koreanska skrivtecknen i *En fe på badhuset*, till exempel på skylten i första bilden och på yoghurtflaskan.

LÄSA TILLSAMMANS

Även med texten inkluderad i läsningen är det givande att stanna upp då och då och dela reflektioner, över såväl text som bild. När vi läser en bok gör vi automatiskt kopplingar och referenser, till exempel till egna erfarenheter och kunskaper, och till andra böcker, filmer och berättelser. Läser du tillsammans med äldre barn har de till exempel kanske sett den japanska animerade filmen *Spirited away*, som utspelas på ett badhus.

Frågor och samtal hjälper barnen att aktivera minnen, kunskaper och upplevelser. *En fe i badhuset* får säkert många att vilja prata om sina erfarenheter av att bada i badhus eller andra bassänger. Bra att tänka på: det är inte självklart att alla barn har besökt ett badhus eller badat i till exempel en pool.

Ställ gärna frågor som gör att barnen får använda alla sina sinnen, det levandegör berättelsen. Till exempel: Hur känns det att vara i vattnet när man badar? Är det skillnad på att bada i varmt vatten och i kallt? Hur låter det när man hoppar i vattnet?

Att läsa tillsammans i dialog att alla får fler ingångar till boken än sin egen. Vi upptäcker att vi kan uppfatta samma bild eller berättelse helt olika. Och läsningen blir interaktiv och något gemensamt, en social aktivitet.

Efter läsningen

BOKSAMTAL

Ett sätt att fördjupa upplevelsen och förståelsen av boken är genom boksamtal. För att komma igång kan konkreta frågor vara till hjälp. Några av förslagen nedan passar vilken bok som helst, andra är specifika för *En fe i badhuset*. En del kan funka även under läsningens gång (se ovan), vissa behöver man ha läst hela boken för att kunna reflektera över. Det är absolut inte tänkt som en lista att pricka av, EN fråga kan räcka till ett helt samtal:

Jag undrar...

- Är det någon bild i boken du tycker särskilt mycket om/inte tycker om?
- Vilken känsla ger den bilden dig?
- Hur skulle du beskriva bilderna i boken?
- Välj två bilder som signalerar helt olika känslor/stämningar
- Har du läst andra böcker eller sett någon film där det förekommer feer? Skiljer sig den fe som Dukji möter på något sätt från dem? Kan en fe se ut hursomhelst? (se Att göra)
- Vem är berättaren i boken?
- Hur länge tror du att fen varit på badhuset? Bor hon där alltid, eller...?

Här kommer en ganska avancerad, men spännande, fråga:

- Finns det någon särskilt viktig händelse i *En fe på badhuset*?
- Om det känns alldeles för svårt, fundera på nedanstående som kan vara en ledtråd:
- Om Dukji hade druckit sin yoghurt själv – hade det förändrat berättelsen?

Och så får vi förstås fantisera och fabulera lite:

- På vilken plats skulle det vara troligast att du träffade en fe?
- Fen kommer upp ur vattenskålen i Dukjis rum, inte så konstigt kanske eftersom de träffades på badhuset. Om det dök upp en fe i ditt rum – var skulle hen först visa sig?
- Dukji blir snabbt frisk tack vare fen – när skulle det annars kunna vara bra att få hjälp av en fe?
- På sista bilden i boken (tapetsidan) ser vi hur fen tittar på kylskåpet – vad tror du hon tänker och vad kommer att hända?

BERÄTTA VIDARE!

Utgå från någon av frågorna som känns fantasieggande och kul (eller från något helt annat i *En fe på badhuset* som inspirerar er!) och gör en berättelse av svaret. Det kan vara muntligt, i text eller i bild, som film eller dramatisering för scen, rollspel – eller en kombination, kanske med något digitalt verktyg för bildskapande och berättande.

Att sätta ramar eller en grundförutsättning är bra, man kan till exempel formulera en inledande mening som är lätt att fylla i.

- Om jag var en fe skulle jag bo på/i ...
- Om jag var en fe skulle min magi vara att ...
- Om jag var en fe skulle jag vilja hjälpa ... X... när hen ...
- Om jag träffade en fe och fick önska mig något skulle det vara ...
- I vårt kvarter ligger det ett mycket, mycket gammalt ... där man kan ...
- När jag var på badhuset träffade jag en/ett...

BYT PERSPEKTIV!

Prova att byta berättarperspektiv. Istället för att se handlingen ur Dukjis perspektiv, låt den gamla gumman/fen få berätta. När skulle historien då ta sin början? I boken ser vi henne för första gången i bakgrunden på en bild, men kanske har hon iakttagit Dukji redan innan? En form för berättelsen kan vara att låta gumman/fen skriva ett brev, mejl, sms eller liknande till någon (en annan fe kanske?) där hon skildrar mötet med Dukji.

UTFORSKA BILDERNA I EN FE PÅ BADHUSET

Är de ritade, eller hur kan Baek Heena ha gjort dem (se texten om boken)? Vad finns det för olika tekniker att rita, måla och på andra sätt skapa bilder med?

Titta gärna på storskärm, så det går att se detaljer, och låna flera exemplar av boken.

Vad är det som framträder mest i bilderna i *En fe i badhuset*? Bakgrund, förgrund, karaktärer – hur får Baek Heena oss att fokusera på olika saker? Titta till exempel på de två bilderna när Dukji först möter den gamla gumman. På uppslaget när Dukji får syn på henne, vem är skarpast i bild? Och vänd blad – hur är det nu?

BAEK HEENA X 3

Det är spännande att jämföra bilderna i olika böcker av Baek Heena. På svenska finns, förutom *En fe i badhuset*, två titlar: *Molnbullar* (2019) och *Magiska godiskulor* (2020). Det finns förstås likheter mellan böckerna, men också skillnader. Vilka material har Baek Heena använt i respektive bok? Hur arbetar hon med detaljer, ljus och bildperspektiv? Utforska hur de här faktorerna påverkar stämningen i enskilda bilder, kanske också sätter en viss ton för en hel bok.

SKAPA I LERA

I *En fe på badhuset* har Baek Heena gjort sina karaktärer av lera. Skapa med lera: ett självporträtt, din egen fe eller en annan karaktär. Extra utmaning är att göra samma figur flera gånger men med olika ansiktsuttryck – närstudera hur Baek Heena modellerar munnar, ögon med mera för att gestalta känslor.

GÖR COLLAGE

Skapa collage, antingen endimensionellt på papper eller prova Baek Heenas teknik och bygg en flerdimensionell miljö. Använd så mycket överblivet spillmaterial som möjligt istället för nyköpt: tygbitar, snörstumpar, toarullar, folie, pappkartonger och förpackningar, fotografier, gamla tidningar, tidskrifter och böcker (fråga på biblioteket, de gallrar ut regelbundet) med mera.

FORSKA OM FEER

Koppla gärna ihop faktaböcker med de skönlitterära bilderböckerna. På biblioteket kan du låna och få tips på faktaböcker om mytologiska väsen. Och sagor, till exempel den som den gamla gumman berättar för Dukji, om fen och skogshuggaren. Eller den koreanska sagan om fen som förlorar flygförmågan – båda motiven har motsvarigheter i nordisk sagotradition. Då får barnen/eleverna en bredare bild av hur feers väsen, personlighet och utseende gestaltats i olika tider och kulturer.

VAD ÄR EN WON? UTFORSKA VALUTOR!

Hur mycket kostar det på badhuset? Dukjis mamma betalar med ett antal sedlar och på en av dem syns siffrorna 1000. På skylten står det att inträdet är 4000 för vuxna och 3500 för barn – oj, så dyrt! Eller...? Aha, det står ju inte i kronor utan WON, som är Sydkoreas valuta. Hur mycket är det i svenska kronor? Hur får man reda på det? Utforska olika valutor och begreppet penningvärde, med utgångspunkt i länder som intresserar barnen/eleverna. Kanske har familjerna mynt och sedlar från andra länder som ni kan få låna.

I VÅRT KVARTER...

Inledningsmeningen i *En fe på badhuset* är ”I vårt kvarter...”. Den kan man använda för att inleda en egen fiktiv (påhittad) historia (som föreslås ovan) men det kan också vara namnet på ett projekt där ni utforskar och gestaltar, till exempel fotograferar, ritar, målar eller bygger vad som finns i kvarteret runt förskolan, skolan eller i respektive hemmakvarter. Ett spännande sätt att lära känna sin omgivning, eller varandras miljöer. Skapande med Extra Allt blir det om man kombinerar miljögestaltningarna med de egna lerfigurerna, och gör en berättelse med *stop motion*-teknik (finns ett flertal appar att ta till hjälp), antingen som film eller i bilderboksformat – precis som Baek Heena.

Foto: Bear Books.

Vill du veta mer?

ALMA.SE

På alma.se hittar du massor av inspiration och fördjupande läsning om Baek Heena och även tidigare års pristagare.

BARN- OCH UNGDOMSBOKSKATALOGEN

I Kulturrådets barnbokskatalog 2020 finns ett reportage om Baek Heena. Katalogen är också full av boktips för barn och ungdomar. Beställ och få den hemskickad gratis på www.kulturradet.se.

OP SIS BARNKULTUR 2/2020

I Opsis 2/2020 finns den fördjupande artikeln ”Baek Heena – ett Pippi – fan som leker sig in i läsarens hjärta” av Maria Lassén-Seger (ledamot i ALMA-juryn).

VARLDENSALMA.SE

På Hjulsta grundskola i Stockholm jobbar personalen med ALMA-priset varje år och inspireras av pristagarnas böcker och arbete. På sajten varldensalma.se hittar du många tips på hur du kan arbeta med Baek Heenas bok *Molnbullar* och med böcker av andra ALMA-pristagare.

DELA MED DIG!

Vill du dela med dig av hur ni jobbar med boken på förskolan, skolan, fritidshemmet eller biblioteket? Maila oss gärna på litteraturpris@alma.se så kan vi berätta om er på alma.se. Använd och följ gärna #ALMA eller #enfepåbadhuset på sociala medier. Tillsammans bygger vi en kunskaps- och inspirationsbank!

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA)

De läsoplevelser vi har som barn präglar oss för livet. Unga människor har rätt till riktigt bra litteratur – underhållande, nyskapande, utmanande och komplex. En som visste detta var Astrid Lindgren. När hon dog 2002 instiftade Sveriges regering ett internationellt litteraturpris i hennes namn: Astrid Lindgren Memorial Award. Prissumman, fem miljoner kronor, gör detta till världens största barn- och ungdomslitteraturpris. Den signalerar också att Sverige tar ungas läsning på största allvar. Pristagaren utses av en jury som varje år väljer mellan kandidater som nominerats från hela världen.

Läs mer på www.alma.se och [@AstridLindgrenMemorialAward](https://www.instagram.com/AstridLindgrenMemorialAward) i sociala medier.

TIPS!

Kolla också efter våra läsguider till Baek Heenas böcker *Molnbullar* och *Magiska godiskulor*. Alla läsguider finns på alma.se där du också kan beställa ett eller flera exemplar per post helt gratis.

Astrid Lindgren Memorial Award